

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till: s.sof@regeringskansliet.se

Yttrande över - Hållbar socialtjänst - En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47), Dnr S2020/06592

Sammanfattning

Linköpings kommun har fått möjlighet att yttra sig över den statliga offentliga utredningen – Hållbar socialtjänst, med förslag om en ny socialtjänstlag. I remissvaret från Linköpings kommun redovisas inledningsvis kommunens principiella ställningstagande till utredningens förslag i sin helhet. Därefter kommenteras förslagen.

Linköpings kommun tillstyrker de flesta av utredningens förslag. Kommunen anser att utredningen väl belyser de utmaningar socialtjänsten står inför och ger förutsättningar att möta dessa på ett mer flexibelt sätt, t ex genom förslaget att förstärka kommunens möjlighet att utifrån lokala behov bedöma hur insatser ska erbjudas.

Linköpings kommun har välkomnat en översyn av socialtjänstlagen då kommunen sedan flera år drivit ett utvecklingsarbete inom området lätt tillgänglig socialtjänst, d v s möjlighet att erbjuda insatser utan föregående utredning, bedömning och beslut.

Att tidigt och med låga trösklar kunna erbjuda familjer eller enskilda vuxna rådgivning, stöd och behandling tror kommunen har varit ett sätt att förhindra mer långtgående problematik som resulterar i ett större lidande och mer kostnadsdrivande insatser.

Att bygga en hållbar socialtjänst förutsätter en rådighet över att anpassa insatser till medborgare utifrån de omständigheter och förutsättningar som kommunen har att hantera. Kommunen tillstyrker utredningens förslag som belyser vikten av att kommunen planerar sina insatser, följer upp och systematiskt arbetar med ständiga förbättringar för att möta behov i ett föränderligt samhälle. Dock saknas ett förtydligande kring hur socialtjänsten ska förhålla sig till de faktorer som inte ingår i ansvarsområdet men som ändå påverkar en individs sociala levnadsförhållanden, såsom bostads och arbetsmarknad. Kommunen vill även framhålla vikten av att en stödstruktur för

adekvat statistikinsamling och en enhetlig kodning av insatser såsom inom försörjningsstöd är helt nödvändig för att nå intentionerna i lagstiftningen.

Allmänna synpunkter:

Kommunen anser det viktigt att kommentera att även om förändringarna i den nya socialtjänstlagen inte ska vara kostnadsdrivande kommer en omställning till ett mer förebyggande arbete initialt vara mer resurskrävande.

Kommunens bedömning

Förebyggande och lättillgängligt:

Linköpings kommun välkomnar en översyn av socialtjänstlagen då kommunen sedan flera år drivit ett utvecklingsarbete inom området lätt tillgänglig socialtjänst, d v s möjlighet att erbjuda insatser utan föregående utredning, bedömning och beslut. Förhållningssättet att erbjuda insatser så att personer som själva identifierat sina behov lätt kan få tillgång till dessa förhindrar mer långtgående problematik som resulterar i ett större lidande och mer kostnadsdrivande insatser.

Trots att Linköpings kommun är positiva till att socialtjänsten ska ha ett tydligt förebyggande perspektiv vill kommunen ändå särskilt påtala att även om förändringarna i den nya socialtjänstlagen inte ska vara kostnadsdrivande kommer en omställning till ett mer förebyggande arbete initialt vara mer resurskrävande då de förmodade effekterna av tidiga insatser ännu inte påverkat behovet av insatser av mer akut och omfattande karaktär.

I sammanhanget vill kommunen även tydligt påtala vikten av att lagstiftningen kompletteras med en tydlighet avseende hur dokumentation och statistik ska hanteras, arkiveras och gallras sett i förhållande till såväl till socialtjänstens lagstadgade dokumentationskrav som dataskyddsförordningen och GDPR.

Kommunens uppfattning är att finns ett stort spann av insatser som kan komma att erbjudas utan föregående beslut, från rent rådgivande insatser, exempelvis inom familjecentraler, beroendecentrum, eller gruppaktiviteter i samlingslokaler. Men det kan också avse behandlande insatser som utformas och bedrivs på samma sätt som för en person som fått insatsen via beslut, t.ex. familjebehandling. Avser utredningen att dokumentationskraven ska se likadana ut för alla insatser som erbjuds utan föregående utredning, bedömning och beslut?

Planering, kvalitetsarbete och kunskapsutveckling

Att bygga en hållbar socialtjänst förutsätter en rådighet över att kontinuerligt anpassa insatser till medborgare utifrån de omständigheter och förutsättningar som kommunen har att hantera. Därför tillstyrker kommunen utredningens förslag som belyser vikten av att kommunen planerar sina insatser, följer upp

och systematiskt arbetar med ständiga förbättringar för att möta behov i ett föränderligt samhälle.

Kommunen välkomnar att frågor om vetenskap och beprövad erfarenhet prioriteras och får en starkare position i en framtida socialtjänst. Detta förutsätter att socialtjänstens verksamheter stärker sin förmåga att ta till sig och tillämpa forskningsbaserad kunskap i den lokala kontexten, samt också utvecklar sin förmåga att producera lokal kunskap.

För att möjliggöra detta bör framtidens verksamheter i större utsträckning definiera sig som aktiva producenter av kunskap och inte som passiva konsumenter av kunskap. Tillämpning och utveckling av kunskap är långsiktiga processer som bör integreras i ordinarie verksamhetssystem och planering.

Framtida utmaningar är förknippade med kunskapsutveckling om preventiva insatser betydelse på samhälls-, grupp- och individnivå. Det gynnas av ett brett samhällsvetenskapligt perspektiv som också inkluderar alternativa modeller för att mäta samhällsekonomiska effekter. Resultatet av dessa bör dock ses i ljuset av att socialtjänsten verkar i en politiskt styrd organisation vilket innebär en ett visst spänningsfält mellan ideologi, juridik, ekonomi och forskning.

Ur såväl uppföljning- som planeringsperspektiv är det viktigt att insatser som kommunen tillhandahåller, på ett strukturerat och noga vis kan följas. Därför vill kommunen också framhålla att för att nå intentionerna i lagstiftningen är det helt nödvändigt att det finns en stödstruktur för adekvat statistikinsamling, en enhetlig kodning av insatser såsom inom försörjningsstöd, samt tillgång till väl utbyggda verksamhetssystem.

För att en nationell överblick ska låta sig göras krävs samsyn kring vilka insatser som erbjuds och hur de ska benämnas. Som det ser ut idag kan insatser benämnas på olika vis kommun för kommun och insatser som till sitt namn låter likvärdiga kan vid en djupare analys visa sig ha avgörande skillnader.

Kommunen efterlyser således ett utarbetat system för detta som medger jämförande studier. En nationell samordning på området skulle också underlätta kravställning på leverantörer av verksamhetssystem som i takt med digitalisering och effektivitetsförbättring blir allt mer centralt för socialtjänstens utförande.

Sammantaget anser kommunen att fortsatta satsningar på nationell kunskapsstyrning, tillämpad välfärdsforskning, evidensbaserad praktik, lokala FoU-miljöer och strategiska samarbetsallianser med relevanta forskningsmiljöer är centrala faktorer som främjar utvecklingen av en verksamhet baserad på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Formella ramar och tillsyn

Kommunen anser att förslaget om en särskild bestämmelse i Socialtjänstlagen som, under vissa förhållanden, medger omprövning av gynnande beslut är bra och mycket viktigt. Insatser enligt socialtjänstlagen ska utgå från den enskildes behov och dessa kan variera över tid. Insatserna ska i många fall också syfta till att stärka den enskildes självständighet. Avsaknaden av möjligheter att ompröva beslut riskerar att bidra till inlåsnings effekter som inte gynnar den enskildes möjlighet till ett självständigt liv.

Kommunen välkomnar också förslaget om att de särskilda avgifterna för icke verkställda beslut tas bort. Kommunen delar utredningens slutsatser avseende effekten av sanktionsavgifterna. Att kommunerna planerar sin verksamhet och sina resurser på ett sätt som så långt möjligt minskar tiden från beslut till verkställighet är givetvis en mycket viktig del av arbetet och kommunen välkomnar förslaget om utvidgat ansvar för detta.

Kommunen tillstyrker särskilt utredningens förslag att införa en ny bestämmelse som tydligt anger att socialnämnd i frågor som avses i 10 kap. 4 § SoL får delegeras till utskott. Utifrån att socialnämndens utskott hanterar beslut om vård med stöd av LVU är utskotten det organ som har bäst kännedom om LVU-lagstiftningen och dess ingripande art. Utskotten får därmed anses bäst lämpade att också fatta övriga beslut kopplade till vård med stöd av LVU. Att samla dessa frågor hos ett beslutsfattande organ innebär också en större transparens och förutsebarhet för medborgarna.

Däremot ställer sig kommunen frågande till förslaget om en särskild skrivning avseende att enskilda ska bemötas på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar. Liknande skrivningar återfinns inte inom andra lagstiftningar inom vård, omsorg och skola såsom hälso- och sjukvårdslagen eller skollagen. Kommunens uppfattning är att bemötande ingår som en del av kvalitetsarbetet och kan säkerställas genom systematiska uppföljningar och förbättringar för att leva upp till de grundläggande intentionerna i socialtjänstlagen.

Övriga synpunkter

Linköpings kommun, såsom även SKR, vill påtala behovet av ett förtydligande av begreppet "yttersta ansvaret". Både i relation till privata utförarens skyldigheter, men även för den enskilde, då det är det av största vikt att samtliga huvudmän är medvetna om sina åtaganden och känner sitt eget ansvar i relation till kommunens socialtjänst. Som en del av detta saknas även en tydlighet i hur avtalssamverkan och ansvarsfördelning mellan regioner och kommuner ska hanteras.

Utifrån erfarenheter av senaste årets pandemi anser kommunen att det bör finnas en del i lagstiftningen som reglerar hur nämnden kan agera i relation till

exempelvis gynnande beslut vid extraordinära händelser. Detta i syfte att skyndsamt kunna fatta beslut för att skydda både den enskilde och allmänheten.

Förslagen i utredningen innebär till mångt och mycket en förändring i hur många socialnämnder organiserar sitt uppdrag idag, där en stor del av resurserna återfinns inom myndighetsutövning och specialistkompetenser. Linköpings kommun vill i det sammanhanget belysa vikten av en översyn av nuvarande socionomutbildning för att säkerställa den förändrade kompetens som kommer efterfrågas i framtiden.

Slutligen vill kommunen noga belysa behovet av att lagstiftningen utformas på så sätt att de utvecklingsmöjligheter som identifieras i och med en utbyggd digitalisering enkelt kan tillvaratas och implementeras.

För Linköpings kommun

Niklas Borg
Kommunstyrelsens ordförande

Kopia till: Social- och omsorgsnämnden